

УПАТСТВА – ПРАВИЛА ЗА СПОГОДУВАЊЕ

Апстракт: Спогодувањето за вина претставува договор склучен помеѓу јавниот обвинител и обвинетото лице претставувано од неговиот адвокат, којшто договор за да профункционира мора да биде прифатен и одобрен од страна на судијата.

Со спогодувањето за вина се доаѓа до поефикасна и пофлексибилна постапка, а со тоа и до побрзо решавање и завршување на предметите од страна на судот. Оваа постапка којашто воедно претставува и еден вид на спогодување за видот и висината на казната има како позитивни така и негативни страни. Една од негативностите на оваа постапка е тоа што може да дојде до злоупотреба што може да се види од големата и симптоматична бројка на предмети кои се решени со спогодување од моментот кога оваа постапка е воведена со ЗКП, како и тоа дека скоро поголемиот број од предметите се решаваат со спогодување без притоа да се провери дали тие можат или не можат да бидат опфатени со постапката за спогодување.

Целта на спогодувањето за вина е целокупниот случај да биде разрешен во една скратена постапка, наместо да се минува низ еден судски процес, за кој се потребни време и многу ресурси.

Клучни зборови: *спогодување, признавање на вина, договор, скратена постапка, време и ресурси, поповолна казна*

Julijana IVANOVA

INSTRUCTIONS - RULES FOR NEGOTIATED

Abstract: The plea agreement is an agreement between the prosecutor and the accused represented by his lawyer, who contract to become operational must be accepted and approved by the judge.

With the plea agreement are coming to more efficient and flexible procedures, and therefore faster resolution and completion of cases by the court. This procedure which also represents a kind of agreement on the type and severity of the sentence has both positive and negative sides. One of the disadvantages of this procedure is that it can lead to abuse that can be seen from the large and symptomatic number of items that have been resolved through settlement from the moment this procedure was introduced by the CCP, and

---

¹⁾ Студент на втор циклус студии на Правен факултет, Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип

that soon the majority of cases resolved by settlement without having to check whether they can or can not be covered by the settlement procedure.

The purpose of the plea agreement is the entire case to be dismissed in a summary procedure, rather than going through a judicial process, which takes time and how many resources.

Key words: *negotiation, negotiated guilty plea, contract, shortened procedure, time and resources, favorable sentence*

Вовед

Постапката за спогодување за вина е воведена во новиот ЗКП со цел да се поттикне поголема иницијативност, како на обвинителството така и на одбраната, понатаму нивна подготвеност да се иницира, односно да се пристапи кон спогодување, како и да се прифати предлогот од другата страна, односно да се преговара за заемно прифатливо решение. Притоа оваа постапка воедно претставува и еден од начините за забрзување на постапувањето, затоа што овозможува неизведување на доказите кои се поврзани за фактичката состојба, доколку таа е неспорна за странките и за бранителот. Со оваа постапка исто така се афирмира и начелото за диспозија на волјата на странките во однос на иницирањето како и учеството во постапката за спогодување. Дали страната ќе се впушти во оваа постапка или нема да се впушти исклучително зависи од нејзината индивидуална процена на фактичката состојба, како и од квалитетот на достапните докази.

Правила за спогодување

Спогодувањето за вина претставува постигнување на договор помеѓу јавниот обвинител и обвинетиот кој договор, на крајот за да може да опстои треба да биде прифатен, а воедно и одобрен од страна на судијата во поглед на обвинението, признавањето на вината и казната. Всушност за спогодувањето за вина може да се каже дека тоа не е ништо поразлично од кој било друг процес на преговарање, во однос на кој основна цел е обвинителот да се убеди да го отфрли обвинението или да ги намали основите на истото и да прифати казна која обвинетото лице го доведува во поповолна положба, а која ќе биде оценета како соодветна за стореното дело, а воедна и прифатлива од страна на судијата кој во конкретниот случај е компетентен да одлучува за тоа. Притоа основен дострел кој треба да биде реализиран со спогодувањето за вина е целокупниот случај да биде разрешен во една скратена постапка, наместо сето тоа да минува низ еден судски процес (за кој процес е потребно од една страна многу време, а од друга страна и ресурси, односно средства со помош на кои секоја од страните ќе се обиде да докаже дека таа е во право, односно дека треба

да биде донесена одлука кој ќе биде во нивна корист), притоа обвинетото лице прифаќа разумно, свесно и доброволно да ја признае вината за делото за кое се товари, убеден дека за возврат ќе добие многу поповолна казна во однос на онаа која би ја добило доколку се водела судска постапка и би бил осуден во неа.

За да може да дојде до спогодување за вина потребно е да започнала истражната постапка и обвинителот веќе да располага, односно да има основи на сомневање дека одредено лице извршило кривично дело², но пред лицето кое е обвинетото да било испитано за првпат³.

Процесот на спогодување за вина е многу едноставен. Всушност станува збор за еден вид на договорање и тоа во однос на висината на казната. Притоа во одредени случаи при новооткриени докази или пак направени грешки во обвинителниот акт може да се јави потреба за изменувања и дополнувања на обвинението, со основна цел точно, прецизно и вистинито да ги прикаже фактите на случајот и да ги исполни барањата кои произлегуваат од кривичниот закон. Во таков случај процесот на спогодување за вина мора да содржи дел, односно да биде отстапен дел од процесот во кој ќе се одржи дискусија за тоа дали таквите изменувања и дополнувања на обвинителниот акт се оправдани и дали се изводливи. Овде, всушност, не станува збор за договарање дали определени дела треба да бидат заборавени и неказнети туку едноставно за правење корекции на обвинението за кривичното дело кои се потребни, за да може тоа обвинение подобро да ги рефлектира фактите во случајот и во најголема мера, односно во целост да се испочитува законот.

Во поголем број од случаите обвинителот нема да биде подготвен да прифати спогодба за фиксно времетраење на казната туку едноставно ќе оди кон определување на продлог за спогодба со еден временски опсег на казната, во однос на кој подоцна судијата ќе го определи точното времетраење на казната затвор на сторителот. Во една ваква ситуација вообичаено е да се постигне заемна согласност за прифатливиот опсег на казната, односно од една страна апсолутниот прифатлив минимум на казната која ќе ги задоволи барањата на обвинителот, а како казна ќе треба да биде прифатена од адвокатот на одбраната, а од друга страна апсолутниот прифатлив максимум за казната која пак ќе одговара на адвокатот на одбраната, а во однос на која треба да даде мислење, односно да се изјасни обвинителот. Иако судијата не е обврзан да определи казна која ќе биде во рамки на предложениот опсег, односно казна под или над утврдените граници, сепак веројатноста е голема дека тој ќе определи

²) Видете го чл.21 од Закон за кривична постапка, „Сл. весник на РМ“, бр. 150 од 18.11.2010 година.

³) Видете го поглавјето 22 од Закон за кривична постапка, „Сл. весник на РМ“, бр. 150 од 18.11.2010 година.

казна која ќе биде во рамки на опсегот кој е предложен од двете страни. Судиите треба да бидат целосно непристрасни, независни и објективни при носењето на одлуките, односно тие својата независност треба да ја користат при практикувањето на своите дискрециони овластувања. Така ако е определен еден разумен опсег на казна судијата има целосна слобода да определи казна во рамки на тој опсег и на тој начин да го реши случајот и да го затвори, а притоа да бидат задоволни двете страни во случајот, или пак да определи казна надвор од опсегот определен од страните, при што ризикува странките потоа да се определат за откажување од постапката за спогодување за вина и да бараат да се оди на судење. Притоа доста важно е да се потенцира дека на судијата на претходна постапка не му е дозволено да учествува во постапката за спогодување на вина, која се одвива помеѓу обвинителот и адвокатот на одбраната⁴.

Откако ќе биде поднесено барањето за спогодување за вина судијата е обврзан да закаже рочиште. Притоа судијата може да донесе одлука со која ќе ја прифати спогодбата доколку се исполнети условите наведени во законот или да донесе одлука со која ќе ја отфрли спогодбата доколку смета дека некој од условите кој се наведени во законот не се исполнети. Во случај спогодбата за вина да биде усвоена и одобрена од судијата, тоа би значело дека двете странки се откажале од правото на жалба во однос на донесената пресуда⁵.

Дефинирање на процесот на спогодување за вина

Адвокатот на одбраната во процесот на спогодување за вина има многу важна улога, имено тој има голема и тешка задача, затоа што тој треба да дојде до најповолен исход и резултат за клиентот кој ќе ги задоволи неговите барања, без притоа да оди на судење, и да ризикува осудителна пресуда, која би била проследена со многу посериозна односно тешка казна. Основна цел на секој адвокат на одбраната е да оствари најдобар можен резултат за својот клиент. Адвокатот на одбраната во врска со предметот треба да се подготвува за него на ист начин како и кога се подготвува за судење. Разумна процена за конкретниот предмет е можна доколку адвокатот на одбраната се ангажира доволно околу конкретниот случај, детално го разработи и анализира до најситен детаљ, само во тој случај тој или таа навистина ќе располага со доволно податоци и знаење за да може да биде во положба да го советува клиентот дали треба да прифати и започне постапка за спогодување за вина или не. Откако конкретниот случај ќе биде детално и целосно анализиран и ќе биде приведена кон крај

---

⁴) Видете го чл.487 од Закон за кривична постапка, „Сл. весник на РМ“, бр. 150 од 18.11.2010 година.

⁵) Видете го чл.488(5) од Закон за кривична постапка, „Сл. весник на РМ“, бр. 150 од 18.11.2010 година

која било потенцијална истрага, секоја од страните во случајот треба да извлече сопствен заклучок, во однос на тоа дали за конкретниот случај треба да има судски процес, всушност да одлучат дали за тој случај вреди да се ризикува и да се оди на судење, или пак случајот е погоден за преговори. Притоа да се потенцира дека одговорот на овие прашања секогаш зависи од конкретниот случај, односно од фактите и аргументите кои се главен адут при изборот на најповолното решение, односно тие се оние кои диктираат кое од овие решенија има најголеми шанси да биде прифатено.

Клиентот⁶ е тој кој ја донесува крајната одлука за тоа дали ќе прифати и ќе влезе во процесот за спогодување за вина и притоа доколку го стори тоа дали ќе ја прифати конечната понуда од обвинителството. Воедно кога станува збор за процесот за спогодување за вина важно е да се спомене дека од голема важност е тоа дека адвокатот на одбраната треба секоја информација штоја поседува и е во врска со конкретниот случај да му ја пренесе на клиентот. Поради тоа, пред да оствари контакт со обвинителот односно пред воопшто да размислува за евентуалното спогодување за вина, адвокатот на одбраната за сето тоа треба да добие соодветно овластување од својот клиент. Адвокатот на одбраната е тој којшто треба на клиентот при комуникацијата со него да му го објасни целиот тој процес на соработка со јавниот обвинител кој е со основна цел да биде постигната спогодба за вина. Клиентот, пред сè, треба да има доверба во својот адвокат и притоа треба да биде уверен дека неговиот адвокат ќе го запознае со секоја поединечна понуда која би пристигнала од страна на обвинителството и дека на обвинителот нема да му биде дадена каква било контрапонуда, без притоа тој за таа понуда да е информиран од страна на својот адвокат. Всушност, најдобро е во ситуациите кога се добива каква било понуда од страна на обвинителството, таа понуда да е во писмена форма и истата ако е можно и лично да се достави до клиентот. Аналогно на тоа понатаму сите контрапонуди да бидат изработени во писмена форма и да станат составен дел од досието за конкретниот случај. Всушност, тоа во голема мера може да одземе многу време, но сето тоа е од голема важност, затоа што е потребно да постои транспарентна евиденција со цел во иднина да се појават некои нејаснотии, тие нејаснотии да можат да се разјаснат на адекватен и брз начин.

Како до заедничка согласност?

Спогодувањето за вина, а воедно спогодувањето за висината на казната која би ја добило обвинетото лице доколку го прифати процесот за спогодување за вина доколку се спроведува на прецизен начин е далеку

⁶ Видете го чл.206(6) од Закон за кривична постапка, „Сл. весник на РМ“, бр. 150 од 18.11.2010 година.

посифицистицирано и сериозно отколку, на пример, преговарањето за цена на производ на зелениот пазар којшто претставува повеќе инстинктивен процес, затоа што двете страни ги започнуваат преговорите со дијаментрално спротивни стојалишта. Основна цел на спогодувањето за вина е да се постигне ситуација во која и едната и другата страна ќе бидат задоволни, односно ќе се дојде до казна која ќе ги задоволи интересите и на двете страни, а воедно ќе биде прифатлива, праведна и правична како за обвинителот, така и за обвинетото лице. Притоа казната која одбраната првично ќе ја предложи не треба да биде невозможна, односно таа да биде предложена само како противтежа на престојатата казна која, пак, е предложена од јавниот обвинител.

За да започне преговарањето помеѓу обвинителот и одбраната потребно е да се преземат неколку чекори, односно прво потребно е да се идентификуваат целите кои се поставени, понатаму казната која на клиентот најмногу му одговара (тоа, всушност, претставува цел на клиентот), потребите на обвинителот кои според него треба да бидат задоволени со процесот на спогодување, ако се земаат предвид фактите и околностите кои произлегуваат од предметот (кое претставува цел на обвинителот).

Доколку адвокатот на одбрана комуницира со обвинителот за елементите кои се карактеристични за конкретниот случај земајќи ги предвид и оние кои се потешки и покомплицирани за докажување, тој уште повеќе може да ја потенцира потребата на евентуалното спогодување за вина. Доста важно е покрај адвокатот на одбраната и јавниот обвинител да се вклучи во дискусијата за да може до одредена мера да ги открие ограничувањата со кои се сретнува во конкретниот случај, покрај оние кои се лесно воочливи од околностите на случајот. Исто така, доста е важно додека се спроведуваат дискусиите за спогодување за вина постојано да се земаат предвид интересите и битните прашања за судијата. Во целиот тој процес на преговарање обвинителот треба да е уверен и свесен дека адвокат на одбраната не дава предлози кои претходно не се добро осмислени, односно кои се само така измислени и нафрлени, туку тие всушност претставуваат предлози кои се разумни, по претходно детално разгледување на фактите, аргументите и околностите во конкретниот случај како важните цели и прашања на обвинителот и судијата.

Во основа постигнувањето на заедничка согласност во постапката за спогодување не претставува ништо друго, туку издвојување поединечни цели и пронаоѓање на решение со кое ќе бидат задоволни двете страни во постапката.

Клиентот – негова подготовка за процесот за спогодување за вина

Адвокатот на одбраната е потребно веднаш да започне да се подготвува за рочиштето за спогодување на вина доколку неговиот клиент, откако во целост ќе биде запознаен со целата ситуација се согласи случајот да го заврши, односно реши преку спогодување за вина. Најпрвин е потребно адвокатот да се сретне со обвинителот и да разговара за конкретниот случај и врз основа на тој разговор да види дали може да се дојде до согласност во однос на природата на преговарачкиот процес, понатаму дали може да дојде до заеднички јазик во однос на генералниот опсег за казната и сл.

Доверба и чесност се двата принципа врз кои почива процесот на спогодување за вина и врз основа на тоа потребно е клиентот да знае односно да биде свесен дека сето она што ќе го изјави и признае во процесот мора да биде вистинито, детално, прецизно и точно. Исто така, клиентот треба да знае дека колку повеќе дава изјави кои не се вистинити толку повеќе се намалуваат шансите за постигнување на спогодба која би била поволна за него. Од друга страна, со оглед на тоа дека и обвинителот е важна алка во процесот на спогодување за вина, тој треба да биде флексибилен, приспособлив и да земе учество во процесот на изнаоѓање на креативно решение кое ќе биде поволно и за двете страни. Всушност, од голема важност е обвинителот за време на рочиштето за процена на спогодбата за вина да се труди да ги објасни придобивките од евентуалната спогодба за вина на обвинетиот. Обвинителот може во секој момент од процесот да побара да разговара, односно да го испита клиентот со цел да го процени квантитетот и квалитетот на информации со кои располага тој. Ако, пак, јавниот обвинител не е задоволен од информациите кои ги добил од обвинетиот може да се дојде до ситуација во која преговорите нема да завршат успешно. Поради таа ситуација потребно е адвокатот на одбраната заедно со својот клиент, пред да се сретне со обвинителот, да разговараат и да се согласат за фактите за кои ќе се разговара и дебатира со јавниот обвинител. Ваквата ситуација го заштитува обвинетиот од давање на изјави кои ќе бидат неистинити или полуистинити. Доколку обвинителот бара дополнителни информации, најдобро е сите тие дополнителни барања да ги достави во писмена форма и тоа во форма на прашања за кои обвинетиот треба да даде одговори. Тоа, всушност, создава ситуација во која адвокатот на одбраната заедно со клиентот ќе ги разгледа прашањата и ќе му достави одговори на тие прашања на обвинителот во писмена форма кои ќе бидат точни, вистинити и прецизни. Од сето ова може да се забележи дека потребата да се има евиденција во писмена форма за фактите кои клиентот ќе ги признае и потврди е од голема важност.

Клиентот – негова подготовка за рочиштето за спогодување за вина

Доста важно во процесот за спогодување за вина е тоа дека доколку клиентот доброволно, разумно, чесно, вистинито и свесно ја признае вината нема потреба да се оди низ судски процес во кој би се претставувале факти и аргументи, а кои факти и аргументи притоа подоцна би требало да бидат поткрепени со докази. Всушност, судијата кој е назначен за конкретниот случај треба да биде убеден дека усогласените факти кои се поткрепени со докази одговараат на кривичното дело кое е извршено и затоа во зависност од кривичната постапка може да побара понуда за доказ. Сето тоа може да се направи преку директно поставување на прашања на обвинетиот или, пак, преку барање до обвинителот тој да ги презентира фактите и околностите со кои располага, при што обвинетото лице истите би ги потврдило и прифатило.

Заклучок

Од горенаведеното може да се заклучи дека спогодувањето за вина не е ништо поразлично од кој било друг процес на преговарање, во однос на кој основна цел е обвинителот да се убеди да го отфрли обвинението или да ги намали основите на истото и да прифати казна која обвинетото лице го доведува во поволна положба, а која ќе биде оценета како соодветна за стореното дело, а воедно и прифатлива од страна на судијата кој во конкретниот случај е компетентен да одлучува за тоа. За да може да дојде до спогодување за вина потребно е да започнала истражната постапка, односно обвинителот да има основи на сомневање дека одредено лице извршило кривично дело, но пред обвинетото лице да било испитано за првпат. Откако ќе биде поднесено барањето за спогодување за вина судијата е обврзан да закаже рочиште. Доста важно е тоа дека судијата на претходна постапка не смее да учествува во постапката за спогодување на вина. Притоа судијата може да донесе одлука со која ќе ја прифати спогодбата доколку се исполнети условите наведени во законот или да донесе одлука со која ќе ја отфрли спогодбата доколку смета дека некои од условите кои се наведени во законот не се исполнети. Во случај спогодбата за вина да биде усвоена и одобрена од судијата, тоа би значело дека двете странки се откажале од правото на жалба во однос на донесената пресуда.

Користена литература

Закон за кривична постапка, „Сл. весник на РМ“, бр. 150 од 18.11.2010 година

Закон за одредување на видот и одмерување на висината на казната, „Сл. весник на РМ“, бр.199 од 30.12.2014 година

Јани Нича, Коневска Маја, Кадиев Дељо – Забрзани постапки, Прирачник 2013

Проф. д-р Бужаровска Гордана, Карналас Г. Мајкл, Ре Дејвид,
Спогодување на вина : Прирачник за практичари - Скопје: ОБСЕ, 2010

Проф. д-р Лазетик Бужаровска Гордана, проф. Калајчиев Гордан,
доцент д-р Илиќ Димовски Дивна, Казнено-процесно право, Скопје, 2015

Спогодување на јавниот обвинител со обвинетиот – Правдико,
прочитано на 24.1.2014 г. www.pravdiko.mk

Спогодување за вина за практичари прочитано на 12.2.2014 www.justicia.mk

Тајд Брашер Лидија (Lydia Brashear Tiede) 2012 Анализа на
македонската казнена политика и препораки за нејзиниот иден развој: Кон
поеднообразен систем